

Vidal Vidal
Escriptor
vidal@gencat.cat

...I TORNA AL BORN

Segona traïció?

Miquel Àngel Estradé, que ha estat alcalde d'Esquerra de les Borges Blanques durant setze anys i diputat al Parlament en dues legislatures, acaba de publicar una novel·la a l'editorial Gregal titulada *L'home impassible*, que li ha valgut el premi de novel·la històrica convocat per l'esmentada editorial de Maçanet de la Selva.

Estradé, que ja havia escrit alguns assaigs sobre la qüestió nacional i nombrosos articles de premsa sobre actualitat política a la premsa lleidatana, s'estrena ara com a autor de ficció, imaginant una trama sobre un fons real prou atractiu com va ser l'inici de la Guerra Civil l'estiu de 1936, un context força ben recreat que li dóna pretext per fer aparèixer alguns personatges que no són fruit de la seva inventiva, com ara l'aleshores conseller de la Generalitat Josep Tarradellas.

L'home impassible és una novel·la d'aventures i acció, força ben escrita i amb tots els ingredients clàssics d'aquest gènere literari, però també és en el fons una obra de reflexió tirant a desenganyada sobre les grandeses i misèries de la política i dels polítics, dels ideals i de les ideologies. Una novel·la de tesi, en certa manera, amb incursions en el camp de la psicologia, que posa al descobert les debilitats humanes, en especial quan les persones són posades a prova per unes circumstàncies extremes: conflictes bèl·lics, persecució, empresonaments, atemptats, amenaces a la integritat física i moral... Un dels aspectes més interessants del llibre és la comparació que l'autor estableix de bon començament entre dos dels protagonistes, tots dos irlandesos, que per diversos motius enceten una relació amb Catalunya i els esdeveniments que s'hi produeixen aquells mesos convulsos. Bob Ryan i Pat Gallagher són la cara i la creu de la mateixa moneda. Els dos han sobreviscut a la revolta que ha portat Irlanda a la seva independència, però amb un resultat ben diferent per a les seves existències posteriors. El primer és el típic espavilat que, sense haver-se compromès gaire en la lluita, per no dir gens, es fabri-

ca posteriorment una biografia a mida i va presumint de patriota, en un exercici d'oportunisme que li depara càrrecs i prebendes en la nova situació política. Ben al contrari, el segon, que ha estat a punt de deixar-hi la pell en moltes ocasions, lluny d'aprofitar-se de la seva trajectòria i reclamar alguna cosa en nom dels serveis prestats, acaba arraconat i proscrit, rebutjat pels propis amics i els antics camarades, que el veuen com un amargat i un ressentit, convertit en un pobre diable, un autèntic cul de pub que ja només es consola bevent cervesa, però que, sense voler revelar l'argument, l'autor acabarà redimint. Escriu Estradé: «El flamant Estat Lliure havia premiat els aduldors, els aprofitats i els acomodaticis». Es refereix a la Irlanda dels anys 1930, és clar, no pas a períodes i entorns més pròxims a nosaltres. O potser sí, també?

Salvant les distàncies, la descripció formulada pel novel·lista borgenc m'ha fet pensar en les conseqüències individuals sovint diverses i confrontades que va suposar la fi del franquisme entre aquells que a casa nostra van viure de prop aquella etapa, ja sigui implicant-s'hi a fons o bé mantenint-se'n al marge, de vegades fins i tot esdevenint còmplices d'aquella abjecció, però en aquest cas sense renunciar a recollir els beneficis de la truita que es gira-

va. Tots sabem de molts que no havien mogut un dit per fer caure la dictadura i que després s'han posicionat perfectament en el règim originat per allò que hem convingut a anomenar transició democràtica. No són pocs aquests que després han tingut l'habilitat i el cinisme de presentar-se com a demòcrates de tota la vida i —en el nostre cas— catalanistes de sempre, potser només que ho sabien dissimular, que han acaparat tota mena de privilegis aquestes quatre darreres dècades, mentre que alguns —molts, de fet, massa— que sí que se la van jugar de debò, a l'hora de la veritat van quedar relegats a la pura marginalitat política i professional, acusats d'inflexibles, d'extremistes o de somiatruïtes.

Em demano si en aquesta segona transició que ara tot just engeguem i que per anar bé hauria de conduir-nos a la llibertat com a poble, no acabarà succeint si fa no fa el mateix que tres o quatre dècades enrere. Quins seran els Bob Ryan i els Pat Gallagher del futur que comença a apuntar-se? Quants de tots aquells que han passat anys i panys defensant solucions autonòmiques, en nom del seny i dels possibilisme, pactant si convenia amb els partidaris més acèrrims de la unitat d'Espanya, quan han vist que el vent bufava en una altra direcció s'han

apressat a enarborar l'estelada, declarar-se més independentistes que ningú —desacreditant els que ho havien estat fidelment des de molt abans per poc eficaços o realistes: ja se sap, tenir la raó abans d'hora és equivocar-se— i mirar com podien rendibilitzar aquesta ràpida adaptació, mantenint l'objectiu que sempre els havia mogut, això és de conservar el poder per damunt de qualsevol altra consideració? La casta nostrada, per emprar la terminologia de moda, tendeix a perpetuar-se, si convé canviant de jaqueta, però mai de fesomia: les mateixes cares de sempre.

Si la primera transició va comportar una traïció als principis de molts resistents actius, que van acabar en un bagul polsós de les golfes, trobo que és lícit preguntar-se si aquesta segona transició que hores d'ara estem vivint tindrà a la llarga un desenllaç similar, si derivarà en la mateixa decepció per part de molts dels seus protagonistes. ◀